

עין משפט
גז
מצוה

ק"ג א מ"י פ"ד מה"ל אבות הלכה טז סמג עשין מה מור ש"ע אה"ע ס' מד סעי' יז וע"ש:

קיד ב מ"י פ"ג מהלכ' אסורי ביאה הלכ' יג סמג לאוין קנה:

קבוו ג מ"י פ"ח מהל' עבדים הלכה א סמג עשין פז טו"ע י"ד

ס' רסו סעי' פ:

קבוו ד מ"י שם הלכה ב טו"ע שם בנה"ס:

קיוז ה מ"י פ"א מהל' תרומות הלכה יז:

קיוז ו מ"י פ"ח מהל' עבדים הלכה יז סמג עשין פז טו"ע י"ד

ס' רסו סעי' פ בנה"ס:

‏◄ • • • • ◄

הנהגות הב"ח

(א) גבי' כמאן כ"ריי' בן דבורק. ג"צ עיין מוס' לעיל דף מה ע"ב (ד"ה כופין) דמשחקין אותה משום שהיא מלוה רבנא וע"כ בנכנסות ד' מזו עין שמוחרי' ר"א ענדו להשלים לשעבר ופריך מלוה הלאה בעברה היא ומשני מלוה דנכנס שאלי וי"כ המוס' שנת דף ד' (ד"ה וכו') (והשאר חסר):

‏◄ • • • • ◄

מוסף תוספות

א. בקידושין דאורייתא. מוס' הלא"ש לקמן (פג:) ד"ה אלף. ב. קאמר לעיל מי דמי התם שירי בקניינו וכו' אלמא. מוס' הלא"ש. ג. דקידושין קמא. מוס' הלא"ש. ד. קדושה ואינה קריבה. מוס' הלא"ש. ה. ולא פסקי. מוס' הלא"ש. ו. דבהמה כיון דירידה הוא ובידו להחזיקי' דמי פשטה בכולה, אבל אשה לאו בירידה תליא מילתא ואין לו כח לקדש אלא כפי דעתה והוא לא כבמהה של שני שותפין. מוס' הלא"ש. ז. גמי כיון דמכורו לגוי פקע מיניה ממנוא, ולא שייך למימר הכא צריך ואין לו תקנה מרקאמר רשב"ג שאם כתב עליו אונו והו שחרורו. מוס' הלא"ש. ח. וה"ק לכשתברכה ממנו תהיה שחרורו מעתה, והאי דקאמר לכשתברכה ממנו משום דאין ניכר בו שחרור כל זמן שהוא מסור ביד הגוי אבל הוא משחררו מעכשיו, אי"כ קשה. מוס' הלא"ש. ט. אחר ששחררו. מוס' הלא"ש. י. מצי. מוס' הלא"ש. יא. ומה דאפשר לגוי למזבן קא מזבין ליה. מוס' הלא"ש. יב. דבעבר אפי' לא מטא זמניה יצא לחירות וכ"ש ברמטא, וגבי שדא פסי' מטא אנית כשל ישראל ופטורה מן המעשר וכ"ש בדלא מטא. רשב"א. יג. ומיירי דבשניהם אוכל המלוה הפירות, ואם לא יפרע לו בזמנו שיהא הגוף חולט לו. מוס' הלא"ש. יד. כל חיובא דלא מטא זמניה. רשב"א.

מג:

וּאִין אַני קורא בה אשת שני מתים.
וּא"ת והכא מאי נפקא מינה אס היא אשת שני מתים הא אמרינן צפ' ד' אחין (יבמות דף לא:).
דווקא שני יבמין דרבנן גזירה שמא יאלמרו שמי יבמות הצאות מבית אחד ממיבמות וזה לא שייך הכא וי"ל דהתם במאמר דרבנן הוא ויקת צ' יבמין דרבנן אכל בעלמא^א

הוי דאורייתא: **בַּה נפשך אי קדושי ראובן בו'.**
פ"י בקנוטרס דמשום פלוגמא דלמורא'י דלעיל ממספקא ליה הי מינייהו הוו קידושין וקשה דרב חסדא גופיה^ב פשיטא ליה^ג דהוו קידושין ורבה בר רב הונא נמי חזר צו מכח דברי רב חסדא ונראה דמספקא ליה אי גמרי קדושי ראשון אי פקעי: **גַּמְרוּן** קידושי ראשון. והא דלמרי' צפ"ק דקידושין (דף יז.)

בהמה של שני שותפין קדשים חליה וחזר ולקחה והקדש חליה^ד כו' הא לא הקדישה לא גמרי^ה שאני התם דלפשר שתרעה ויהיו חליה דמיה הקדש וחליה חולין אכל הכא דאי אפשר שמהא חליה מקודשת דכי יקח איש אשה כמיז לא חלי אשה מסתבר למימר או גמרי או פקעי ואע"ג דהתם מדמי למקדש חלי אשה לא קשה מידי דמייתי שפיר דהילכא דליכא דעת אחרת לא פשטי בכולה^ו אי נמי איכא למימר דבהמה של שני שותפין ששייר בקניינו קלת שהרי בהמה היתה צת הקדש לפיכך לא גמרי אכל הכא חליה שפחה לא היתה בכלל קידושין: **אבל אם כתב ע"יו אונו** והו שחרורו. וּא"ת הא דלמר אמימר לעיל (דף מ.) המפקיר עבדו אין לו תקנה דליטורא דליכא גביה לא מצי מקזי ליה וכוּא^ז משמע די' לו תקנה בשטר ועל כרחך לא משחרר ליה עד שיצרכ דאי לאלמר חייל השחרור^ח היכי מוצין ליה ומכר ליה לעובד כוכבים להשתעבד צו^ט וי"ל דלא דמי למפקיר עובד כוכבים לא^י קני ליה אלא למעשה דקני^י ואכתי פש ליה גבי ישראל ממונא דקני ליה לקנס ולוולדות ולא הפקיעו ממנו חכמים עד אחר שיכתוב לו גט שחרור: **הָא גִּלְגּוּפֵא**. פ"י בקנוט' גבי עבד קצב לו זמן שאס לא יפדהו יחא גופו חלוט לעובד כוכבים ומעשיו משמעבד צו וכיון דמזולז בתקנתא דרבנן קנסוהי אע"ג דלא מטא זימניה וגבי שדה איירי דקצב ליה זמן לפירי שאס לא יפדהו עד הזמן יאכל הפירות משס ואילך עד שיפרע הלכך אפי' מטא זימניה אין לו אלא פירות ותימה כיון דעד דלא מטא זימניה אין לו פירות מה שייך לומר

פטור מן המעשר ועוד דהוה ליה למימר אידי ואידי צין מטא זמניה צין לא מטא זמניה^כ ומדנקט לא מטא זמניה משמע דלא מתוקמא היאח דמעשר אלא בלא מטא זמניה ונראה לפרש הא לגופא הא לפירא כמו הא גופא והא פירא^{כא} דגבי עבד אע"ג דלא מטא זמניה הגוף צבית העובד כוכבים ומפקיעו מן המלות ומש"ה יואל לחירות אכל צשדה אין לו לישראל אלא פירות והשדה העובד כוכבים ופטור^{כב}: צשלוה

עבד חשיב לה מכירה וגבי שדה לאו מכירה היא: **הא דמטא זימניה**.
הך דגבי עבד: **אלא גבי עבד דמטא זימניה**.
בלשון קשיא הוא: **הא לגופא**.
גבי עבד דקצב צו זמן לגופו שאס לא יתן לו עד אותו זמן יחא גופו חלוט לעובד כוכבים ומעשיו היה משמעבד צו וכיון דזולז בתקנתא דרבנן דאסרו למכור עבד לעובד כוכבים קנסוהי ואע"ג דלא מטא זימניה.
וגבי שדה דקצב לו זמן לפירות עכשיו לא מאכל הפירות ואס לא אפשר לך ליוס פלוני אכול פירות עד שאפרע מעותיך הלכך אפי' מטא זימניה לאו מכירה היא וכ"ש בללא מטא זימניה:
הכי

השבוים מפני תקון העולם רשב"ג אומר מפני תקון שבוים.
אין לוקחין ספרים תפילין ומזוזות מן עובדי כוכבים יתר על דמיהן מפני תקון העולם.
פ"י הפקיעוהו מן המצות אי גמי כשמכורוהו לח"ל הפקיעו ממצות הנהגות בא"י לפיכך קונסים אותו שיצא לחירות:
ת"ר המוכר עבדו לכנעני יצא לחירות וצריך

השולח פרק רביעי גימין

ואין **אני קורא צה אשם שני מפסי**.
לומר חליה היתה לזה וחליה לזה ומכח שניהם היא צאה ואמרי' ביבמות (דף לא:).
ג' אחין נשואין ג' נשים נכריות ומת אחד מהם ועשה צה השני מאמר ומת חולצת ולא ממיצמת שנאמר ומת אחד מהם וגו' (דברים כה) מי שעליה זיקת יצס א' ולא שעליה זיקת שני יבמין וזו ע"י מאמר לא יאתה מזיקת

יצום הראשון כולה ובמקצתה חל עליה זיקת יצום השני אכל הכא לא זיקת שנים עלה דחד מנייהו קדושין גמורים ודאיךך לאו כלום ומייהו משום פלוגמא דלמורא'י דלעיל מספקא לן הי מינייהו הוו קדושין והשתא דמחו להו ממיצמת ללוי ממנה נפשך כו':
וחזרה ונסקדשה לשמעון.
ולאו משום אחיו נקט ליה:
פקעו קדושי ראשון.
אפי' למ"ד מקודשת צה השחרור והפקיעה ומקודשת לשני שהרי נשמה גופה והוא לא כקטן שגולד:
גמרו קדושי ראשון.
ע"י השחרור גמרו דעד עכשיו הצא עליה צאס ומלקות היה אפילו מויד ומכאן ואילך הצא עליה במיתה:
לא יומתו כי לא וגו'.
ומוקמינן לה בחליה שפחה וחליה צת חורין וס"ל דה"ק אינן חייבין מיתה משום א"א כי לא חופשה לאחר קידושין הא חופשה לבתר הכי יומתו דהוי לה אשת איש גמורה:
ה"ג

הא חופשה צתר אירוסין יומתו וכי קידושין ראשונים כלום היו:
אלא מאי איז לך למימר.
דוקיא דקרא הכי משמע: **הא חופשה וחזרה ונסקדשה**.
יומתו אס ניאפה עס אחר:
כרי' יוחנן בן דבורק.
במס' יבמות:
על שניהם הוא אומר כו'.
דאשה נמי מיפקדה אפריה ורביה:
מנהג הפקר היו נוהגין צה.
בנות דלא היתה מיוחדת לאדם ולא היתה משמרת עממה:
במתני' **יאל לחיות**.
אס צרח מן העובד כוכבים או שקנסוהו צ"ד לפדותו כדלמר לקמן^א דקונסים אותו לפדותו וכשיפדנו לא ישמעבד לו וקנס חכמים הוא הואיל והפקיעו מן המצות.
וכן לח"ל יאל לחירות מפני שהזילאו מארך לחוה' לארך ובגמרא^ב מפרש את מי קנסו אס את הלוקח או את המוכר:
גב' אונו.
שטר: **לכשצנרת**.
מן העובד כוכבים אין לי עסק בך:
נמוסו.
לקמן מפרש: **יאל לחיות**.
דהוא כמכירה וקנסוהו רבנן:
נשקי.
חומס וס' עבדות שחולין לעבדים צלואריהם:
האריסין.
ישראל שנעשה ארים לעובד כוכבים צקרקע

העובד כוכבים וקסבר יש קנין לעובד כוכבים צאך להפקיע מיד מעשרי^ט:
ארים.
למחצה לשליש ולרביעי:
חצירות.
שקבלה מן העובד כוכבים צךך וכך חטין לשנה:
ואריסי צפי אצות.
כלומר אריסות קצועה ועומדת מאצות שהיו אצותיו של ישראל אריסין צקרקע זה לאצותיו של עובד כוכבים זה אפי"ה לא הוי כקניו לישראל אלא של עובד כוכבים הוא ופטור מן המעשר ישראל זה בחלקו:
אף על פי שעשה לו.
לישראל נמוסו:
זמן.
אס לא פרעתיך לזמן פלוני יחא חלוט לך:
קשיא זמן אומן.
דגבי

עבד חשיב לה מכירה וגבי שדה לאו מכירה היא:
הא דמטא זימניה.
הך דגבי עבד: **אלא גבי עבד דמטא זימניה**.
בלשון קשיא הוא:
הא לגופא.
גבי עבד דקצב צו זמן לגופו שאס לא יתן לו עד אותו זמן יחא גופו חלוט לעובד כוכבים ומעשיו היה משמעבד צו וכיון דזולז בתקנתא דרבנן דאסרו למכור עבד לעובד כוכבים קנסוהי ואע"ג דלא מטא זימניה.
וגבי שדה דקצב לו זמן לפירות עכשיו לא מאכל הפירות ואס לא אפשר לך ליוס פלוני אכול פירות עד שאפרע מעותיך הלכך אפי' מטא זימניה לאו מכירה היא וכ"ש בללא מטא זימניה:
הכי

השבוים מפני תקון העולם רשב"ג אומר מפני תקון שבוים.
אין לוקחין ספרים תפילין ומזוזות מן עובדי כוכבים יתר על דמיהן מפני תקון העולם.
פ"י הפקיעוהו מן המצות אי גמי כשמכורוהו לח"ל הפקיעו ממצות הנהגות בא"י לפיכך קונסים אותו שיצא לחירות:
ת"ר המוכר עבדו לכנעני יצא לחירות וצריך

מסורת הש"ס

(א) [לקמן פג:].
ג. יבמות סו. לעיל לה.
ג. שנת קרא.
יבמות סה: [קדושין לה:].
ד) [לעיל לה: יבמות סו:].
ה) [ערסין כט:].
ו) [פי' מוספתא לקמן מד ע"ב ד"ה לחילן].
ז) לקמן פה: קדושין ו. [מוס' ע"ז פ"ד].
ח) [פי' מוס' כ"צ מג. ד"ה אין לו].
ט) ודורי משכון דלפירא וזמן לגופיה הכא במאי עסקי' בשלוה.
ס"א מג"ד, י) [דף מד:].
יא) [לקמן מה:].
יב) [לקמן מז:].

‏◄ • • • • ◄

תורה אור השלם

1. ואיש כי ישבב את אשה שכבת זרע ודווא שפחה גַּרְרַפְתָּ לְאִישׁ וְהַפְדָּהּ לֹא נִפְדָּתָהּ או תַּפְשֶׁהָ לֹא נָתַן לָהּ בְּקֶרֶת תְּהִיָּה לֹא יוֹמְתָה כִּי כֹא הִפְשָׁה:
ויקרא יט כ

2. וְיִבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וְרַבְּבֶשׁה וְיָרֶדוּ בְּדֹגַת הַיָּם וּבַעֲוֹן הַשָּׁמַיִם וּבְכָל תּוֹקָה תִּהְיֶשֶׁת עִלְיָהּ:
בראשית א כח

‏◄ • • • • ◄

מוסף רש"י

וכפו את רבה ועשהא בת חורין.
כדי שמהא מותרת לישא (יבמות יט) מפני שלא היתה ראויה לעבד ולא לזן חורין (לעיר דח:).
מנהג הפקר נהגו בה.
לאו משום דלימחא מיפקדה אפריה ורביה, אלא מתוך שלא היתה ראויה לא היתה מיוחדת לאיש והיו נוהגין בה הפקר בזנות (טס) לפי שלא היתה יכולה לישא היתה מפקרת עממה וטועלים בה, לפיכך כפו את רבה לשמירה (יבמות יט).
יצא בן חורין.
דהמוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו לפדותו ויפטורו לחיות משום דלפקיעה ממצות, וכן המוכר עבדו אפילו לישראל בחוה' לארך יאל לחירות (ערכין כט:).
וצריך גט שחרור.
דהמור צבת חורין, משום דעובד כוכבים גופו לא קני דכמיז מהס תקנו, אס קוין מזה ולא הס קונים מזה ולא הס קונים זז את זז (קדושין י).

‏◄ • • • • ◄

פסקי ר"ד

אמר רב (חנה) [נהנא] ב' קטינא אמר רב יצחק מעשה בשפחה אחת חורין וכפו את רבה ועשו אותה בת חורין כמאן כו' יוחנן בן ברוקח דאמר על שניהם הוא אומר ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו אמר רב נחמן ב' יצחק לא התם מנהג' **במתני'** המוכר את עבדו לכנענים או לח"ל יצא ב"ח.
אין פורדים את השבויים יתר על דמיהם מפני תקון העולם.
אין מברחים את כשמכורם אותו לכנענים גט שחרור מרבו ראשון